

odabiggyesztve, hogy „tudta, hogy egyszemélyes csúcsra jutott, ami végtelen magánnyal jár, de mégis nagyszerűnek érezte, mert csak egy ember érheti el, aki ekkor átélheti az igazi hatalom mámorító élményét, és merevedése támadt” (352.). Ezt az értelmezést nyugodtan a kritikusokra hagyhatta volna az író; egy disznótól mégse várunk ilyen szakszerű és érzékeny magyarázatot.

Elég lett volna, ha a naiv és a védencében hívő mennyei disznó azt mondja el, amit lát és hall, a történeteken keresztül az olvasó úgyszólván belátja, hogy a politikai hatalom, melynek a pénzügyi hatalom (bár nem lényege, de) szükséges része, és a megtorlás kéje nem csekély része az élvezetnek. (Hogy kin mit torol meg a vezér, azt is meg fogja tudni az olvasó, és közismert személyekre fog gondolni, habár ez nem kulcsregény.)

Lelkiismeretlenség nincsen ebben a „voditi” világban, mert nincs lelkiismeret sem; azt már az apa kiverte a kisfiából. Lukának van lelke és

van önismerete, tudja, hogy honnan hova tart és mikor kit kell átvernie, elárulnia, kidobnia, megaláznia. Van tehát az ilyen szerzeteknek sajátos etikájuk, melynek minden egyes pontját az önzés és a hatalomvágy formálja, nem kis munkával. Nem lehet velük vitatkozni – Luka felesége, Sveta (=világ) és a régi-új kollégái, mondjuk Wurm (=féreg) sem tudnak –, mert teljesen immunisak arra, amit a rajtuk kívüli világban erkölcsnek élnek meg a régimódi karakterek, mint például Brodaty (=szakállas). A közügy és a személyes ügy párosodik náluk; a közügy: meg van baszva. Még csak nem is át, ezek nem úgy fogják fel a politikusi tevékenységüket, hogy bárkit átbasznának, ugyanis nem léteznek tőlük teljesen független egzisztenciák, vagy ha igen, hát nem sokáig maradhatnak függetlenek.

Nagyon érdekes egy ilyen disznó politikus karaktere, lelke, szellemisége. Hogy milyen lenne a nem disznó politikus, az ebből a regényből nem derül ki, mert ebben a kelet-közép-bal-

káni csehóban nincs erre vonatkozó tapasztalat; a múltban volt, de az nem vált nemzeti vagy nemzetközi örökséggé, ellenkezőleg, kifejlődött egy *disznó politikai kultúra*, amelyet legitimálnak mindazok, akik komolyan veszik, részt vesznek benne, és nem teremtik meg azt a *szatirikus distanciát*, amit Kerékgyártó elmésen kialakított ebben a regényében. Ez a distancia nem arról híres, hogy röhögni lehet mindenre, hanem arról, hogy élesben megy és következetes. A következetességhez az is hozzátartozik, hogy a tapasztalatból tanul. Amit Magyarországon és környékén tapasztalunk meg politika gyanánt, olyan antropológiai és szociálpszichológiai tudással gazdagít bennünket, melyet így, szatirikus formában nagyon jól ki lehet fejezni, jobban, mintha Habermast idéznénk. Hiszen ami ebben a kócerájban történik, távol áll a demokráciától. Ez nem egyéb, mint...

Radics Viktória

Kalligram, Budapest, 2020, 352 oldal, 3990 Ft